

Hilda Sims: Új hajnal hasad Townhead számára

szeptember 29, 2013

„Freer (Freer Spreckley – a ford.) és én A. S. Neill Summerhilljének tanítványai voltunk, ahol a gyerekeknek a közgyűlésen szavazati joguk volt, maguk választhatták a napi elfoglaltságukat, és nem kellett tanórákra menniük, csak ha ők maguk akartak menni. Azt gondoltuk, hogy igény van egyfajta felnőtt-Summerhillre, így amikor hírt vettük annak a bizonyos falunak, északnak vettük az irányt, hogy megnézzük, beválna-e.

Csak álltunk ott azon a falu fölé magasodó hegyi úton, és gyönyörködve bámultunk le Townhead zord képére. A kék-fehér színű téglából épült két sorházban és egy ikerházban tizenkilenc lakás volt összesen; mindnek falban végződött a hátsó kertje, melyben ott állt a kerti árnyékszék.”

Az otthon egy hatbetűs eskütétel az engedelmesség mellett. Az otthon megköveteli tőled, hogy a kedvéért heti öt napot munkában tölts, hogy fenntartsd, csinosítsd, sikáld, fényesítsd, és azt, hogy leghőbb vágyaidat és kívánságaidat jó mélyre ásd el magadban. Az otthon az a hely, ahol talán a legtöbbet fogsz szenvedni: manipulálnak, balesetnek, bántalmazásnak, erőszaknak tehetnek ki, kifoszthatnak, és talán még gyilkosság áldozatává is tehetnek. Elmenni otthonról biztonságosabb, mint otthon maradni. Az otthon klausztrofobikus alkalmazkodást jelent, ahol olyan emberekkel ülsz egy kanapén, akik zavarba hoznak és idegesítenek, de akikért mégis felelősséget érzel. Az otthon az a hely, ahol a szívfájdalom lakik.

A legtöbb otthon inkább a megszokás és konvenció szüleménye, mint a szabad választásé; a huszadik század második felének nukleáris családja pedig egy kiváltképp veszélyes találmány, úgy környezeti, társadalmi és gazdasági szempontból, mint

lélektaniból. A felvetett problémára az egyik lehetséges megoldás az, hogy egy nagyobb egységben próbálunk élni, mint pl. az ún. kommunában, vagyis olyan közösségben, ahol közös cél a kényelem, tulajdon, házimunkák, újító ötletek és ünnepek megteremtése, egy nagyobb számú és sokkal változatosabb embercsoporton belül, ahol az egyén is függetlenebb életet élhet, mivel a kiscsalád kényszereinek nem kell megfelelnie. A hely, a kiadások közös fedezése, a munkamegosztás, a sokféle egyéniség összejátszása lehetővé teszi, hogy visszaszerezzék azt a hatalmat, amit az állam elbitorolt tőlük, pl. gyermekeik nevelését és oktatását illetően. A felnőttek is taníthatják egymást, megoszthatják egymással tudásukat, érdeklődési körük tárgyait, ötleteiket – ötleteiket, melyek gyakorlati tapasztalataikból gyökereznek, melyeket a közösség felépítése és fenntartása során szereztek...

Erről szólt a vita a hetvenes évek első éveiben, a kis tettek kommunizmusának idején, amikor azt képzelték, hogy lehet változást létrehozni úgy, hogy a kapitalizmus gumiszerűen rugalmas szövetére kis mintazsombokat varrnak, amikben egy jobb élet folyik. A kommuna-levesben a zöldség a természet tisztelete, önellátás, biogazdálkodás, közös energiafelhasználás, közlekedés és gyerek gondozás volt, no meg persze az egyén lelkének ápolása is közös ügy. Wilhelm Reich *Mass Psychology of Fascism* ('A fasizmus tömegpszichológiája') c. műve rámutatott, hogy a fasizmus csírái a tekintélyelvű családokban kelnek ki, Ivan Illich *Deschooling* ('Iskolátlanítás') c. könyve pellengérré állította a fennálló oktatási rendszert, Schumacher *Small is Beautiful* ('A kicsi, az gyönyörű') c. írása pedig a makro-gazdaságok pazarlását és romboló erejét, és a köztes technológiák hasznosságát mutatta be. A feminista írók írásait a patriarchális családok állította kellemetlen kényszerekől. A szabad iskolák és a teljes értékű élelmiszergyártás virágzott. Az "alternatív" szó messze visszhangzott a pusztába. Nicholas Saunders egy éves

listát készített (Alternative London és Peace News címmel) és ennek egy Company Levy for Alternative Projects (CLAP) ('Adószedő Cégek az Alternatív Projektekhez') nevű adománygyűjtő kiegészítését, melyekbe olyan működő cégeket hívott meg, amelyek finanszíroznák a forradalmat. A hetvenes évek egy intermezzo volt '68 gyönyörű, bár halálra ítélt tavasza-nyara, illetve a Thatcher-éra politikai emlékezetvesztése között.

Freer (Freer Spreckley – a ford.) és én A. S. Neill Summerhilljének tanítványai voltunk, ahol a gyerekeknek a közgyűlésen szavazati joguk volt, maguk választhatták a napi elfoglaltságukat, és nem kellett tanórákra menniük, csak ha ők maguk akartak menni. Azt gondoltuk, hogy igény van egyfajta felnőtt-Summerhillre, így amikor hírt vettük annak a bizonyos falunak, északnak vettük az irányt, hogy megnézzük, beválna-e.

Csak álltunk ott azon a falu fölé magasodó hegyi úton, és gyönyörködve bámultunk le Townhead zord képére. A kék-fehér színű téglából épült két sorházban és egy ikerházban tizenkilenc lakás volt összesen; mindnek falban végződött a hátsó kertje, melyben ott állt a kerti árnyékszék. Ha történetesen Barnsley, Wigan vagy Manchester városában lettünk volna, taknyosorrú kölyköket és otthonkás asszonyokat láthattunk volna felbukkani egy harmicas évekbeli Coronation Street (brit szappanopera – a ford.) díszletei közül. Ám ezek az épületek egy masszív füves dombon álltak, egy isten háta mögötti, széljárta, de fönséges völgy fölött, a Dél-Yorkshire-i lápon. Alattunk ott állt Townhead falva a patakok és vízesések által táplált Don folyójával, melyek átcsillogtak a páfrányos szirteken a völgy túlsó oldaláról. Néma csönd és üresség lepte meg a tájat, csak a szél susogását lehetett hallani a fátlan tájon. A házak mind elhagyatottnak látszottak. Aztán a tizenhatos szám alól, egyszer csak egy ember lépett ki, aki Spencer Gaunt volt, egy nyugalmazott vasutas, feleségével, Annie-vel.

– Na, és megveszik? – kérdezte Spencer, miközben a felesége a

kormos kannát feltette a tűzre. – Elkelve itt nekünk egy kis társaság!

A házakat 1902-ben, a közeli rendezőpályaudvaron dolgozó vasutasok számára építették. A pályaudvart már a hatvanas évek elején felszámolták, a családok azután fokozatosan hagyták el a házakat. Townhead házai azért voltak kék-feketék, mert a viktoriánus vasútállomások és alagutak építése után megmaradt téglákból épültek. A szél és eső eléggé megviselte már őket, de a sorházak középső, védettebb lakásai még többé-kevésbé lakhatóak voltak.

Hetvenhárom nyarán felköltöztünk pár barátunkkal és olyan emberrel, akik előzőleg hallottak a terveinkről, és bevettük magunkat a tizenötös szám alá, Spencer és Annie mellé. Lifespan megszületett.

Egy korai ötletelő jegyzetben derűlátóan így vázoltuk filozófiánkat: “Hiszünk abban, hogy egy nagyobb családban az ott élők jobban közre tudnak működni egymással, szeretetteljesebb és jobban kommunikáló tagjai lehetnek egy közösségnek, és a mi példánkon elindulva a társadalom jobbá válhat.” – majd így folytattuk: “Nem tekintünk magunkra úgy, mint társadalmon kívül álló csoportra, hiszen közösségünk tagjai részt vesznek a tágabb társadalom életében, munka, tanulás és emberi kapcsolataik révén. Hisszük, hogy a közösség képes lesz kreatívan kielégíteni tagjait, mely nem történhetne meg sem a fogyasztói társadalom keretei között, sem pusztán saját kiscsaládjuk körében. A gyerekek a közösségünkben sokkal szabadabban tanulhatnak: mentesen az állami oktatási rendszernek való megfelelés kényszerétől, és a kiscsaládok gyakran fojtogató és korlátozó légkörétől szabadon. A mi közösségünk egy praktikus keretet nyújt az élethez.” A dokumentum ezen kívül azt is kimondja, hogy a napi teendők az

anyagiaktól és a közösség lakhelyétől függenek.

Sok hasonló közösséget hoztak létre a hetvenes években, és sok közülük hosszú életűnek is bizonyult, kisebb-nagyobb menedéket biztosítva az ott élőknek a gyorsan változó világ sodrában. Összedolgoznak és támogatják egymást. A közöttük fennálló különégeket legalább annyira a fizikai és környezeti feltételek szabják meg, mint amennyire a filozófiájuk és tagjaik egyéniségei. Viszont, úgy érzem, egy közösség sem működött olyan kevés anyagi forrásból, olyan spártai körülmények között és olyan vegyes tagokkal, mint Lifespan.

Lifespan első éveit szinte teljes egészében a házaink lakhatóvá tétele foglalta le. Építkezés építkezés hátán – ezzel töltöttük mindennapjainkat: renoválás, javítgatás a házak táján, illetve építési munkák a környéken, hogy legyen miből fedezni kiadásainkat. Ez azt jelenti, hogy Lifespan tősgyökeres arisztokratái kétkezi munkások voltak: ezermesterek, kőművesek, malterosok, vízvezetékszerelők, villanyszerelők és vakolómesterek. Az intellektuelek a segédjeik voltak, és mindezt helyénvalónak éreztük így. Csak nagy ritkán bújtunk ki munkásoveráljainkból, sosem vitáztunk Marx, Kropotkin, Shakespeare vagy Beckett műveiről, mert vagy hulla fáradtak voltunk ahhoz is, hogy megszólaljunk, vagy mert lefoglalt minket olyan dolgok megszervezése, mint pl. ki fogja a helyi postahivatalt kifesteni közülünk, vagy hova helyezünk át egy-egy ajtót, hogy az üvöltő szeleket kizárjuk frissen szétvert nappali szobánkból. (Ezekben a házakban két-két szoba volt az alsó és felső szinteken is; fürdőszoba nélküli házak voltak, így hatalmas mennyiségű kísérletezgetés és kemény munka árán sikerült csak kialakítani tágasabb közösségi tereket, és vinni modernebb kényelmet beléjük.) Beszélgetéseink amolyan estebéd melletti csevely mivoltát gyakran emelték ki a minket rendszeresen látogató újságírók. Magasztos dolgokkal teleírt jegyzetfüzeteket és műsoros hangkazettákat vártak volna tőlünk. Hát, igen: valami „alternatívát”...

Mindazonáltal, ahogy más közösségeknél, nálunk is az első hónapok teltek igazán az összetartás jegyében, amikor mindenki keményen dolgozott, amikor megtapasztalhattuk, hogyan győzzük le a fizikai nehézségeket, amikor a téglák és a malter a tulajdon kezünkben formálódott azzá, amivé szerettük volna. 1974. augusztus 16-i naplóbejegyzésünk így szól: „A mai napot szünetnek nyilvánítottuk, de páran mégis inkább a munka mellett döntöttek. Geoff nagyon szeretné befejezni azt a polcot, és a tizenötösbe a nappali szobába való padot. Freer és Virginia a konyhát festették ki, Michele és Johnny leszedte az összes száraz ruhát, és elmentek bevásárolni Holmfirthbe. Rom (a lányom, aki akkor tizenegy éves volt), John, Susan és én elmentünk a völgybe sétálni, de mondhatnék inkább hegymászást is. John belepottyant egy lukba, de szerencsére nem esett komoly baja. Aztán belebotlottunk egy legelésző tehéncsodrába, amiről Rom azt hitte, bikacsorda, és teljesen berezelt tőlük... Elképesztő, hogy mindenki mennyire jól összedolgozik, és jól kijön egymással.”

1975 nyarára tizenöt felnőtt élt a falunkban, beleértve Spencert és Annie-t is, plusz három gyerek. A legtöbben eleinte csak rövid látogatásokra ugrottak le, melyek egyre hosszabbra sikeredtek, majd csatlakoztak közösségünkhöz. Ekkorra már több hasadék és szakadás keletkezett a közösségi életünk szövetén, amit többnyire befoltoztunk, újra felszakítottunk, majd újra befoltoztuk. Ezen munkálatok közben persze többen elhagytak bennünket. A viták általában viszonylag csip-csup ügyek körül alakultak ki, mint pl. mikor-kire jut a takarítás, ki gondozza azt a sok macskát, amik nálunk kötöttek ki, és főleg, kik legyenek azok a látogatók, akiket újabb látogatásra ösztönözzünk, és magunk közé invitáljunk. Ezek a viták nagy általánosságban azért persze Lifespan fejlődését szolgálták, mert ezek mentén alakult ki a rendszeres gyűlésünk, ahol megvitattuk a mindennapi problémáinkat. És ezek a viták tettek bennünket óvatosabbá

azzal szemben, kit hívjunk meg magunk közé.

Ahogy a hosszú, jeges townheadi tél utat adott végre a késői tavasznak, és egy átlagon felüli forró nyárnak, felgyült bennünk is az önbizalom és ihlet. A sorházak lejjebb fekvő lakásai közül jópárat igen kényelmessé tettünk, pénzkereső tevékenységeinket végre változatosabbá tehattük, konferenciákat és tanulmányi hétvégéket tarthattunk a faluban, melyeken magunkról meséltünk a helyi szervezeteknek, és a Yorkshire Televízió még fizetett is nekünk a rólunk készült filmért. Tanfolyamokat és egyéb tevékenységeket indítottunk a gyerekeknek, és vitacsoportokat szerveztünk a felnőtteknek, melyekre külső összekötőinket is meghívtuk. 1975. június 20-án ezt jegyeztem le: "Az A. S. Neill Trust a hétvégi találkozóját nálunk tartotta a múlt előtti hétvégén. Mint mindig, az ellátásra senkinek nem volt panasza. Az idő gyönyörű és meleg volt, és hat napig úgy is maradt. Körülbelül ötvenen jöttek el. A völgyben kisebb gátat építettünk, és kialakítottunk egy pancsolót a folyón. Aki látott minket, fürdőző, csónakázó, csillagfényben táborozó emberek idillikus képét látta. A Trust emberei hosszan csodálták az életünket."

Egy hónappal később ezt írom: "Ahogy visszaolvasom az előző bejegyzésemet, mintha egy elsüllyedt világ leírását olvasnám. Annyira megváltozott minden, valami fura hangulat lett úrrá, amit nehéz leírni is."

Ahogy sok közösségben, a második időszakot nálunk is a párok kapcsolatának fellazulása, majd felbomlása jellemezte, sok feszültséggel és féltékenykedéssel körítve. A párok közötti összeccsapások során egyesek nyíltan állást foglaltak a mellett, ki menjen és ki maradjon. Voltak akik, más közösségekbeli időzéseket iktattak be, hogy a párjuktól kicsit távol kerüljenek, de ez inkább csak rontott a helyzeten, mert újabb szívügyekbe bonyolódtak, melyek még jobban megingatták eredeti kapcsolataik stabilitását. Sokan úgy érezték, hogy a

nukleáris család sokévi szorításából kikerülve jár nekik a szabad szerelem. Sokszor többgyerekes családok élete fajult állóháborúvá, ami a közösséget is alaposan megosztotta. Mindez káros hatása a townheadi élet minden területére beszivárgott. A véleménykülönbségek fokozódtak a körül, eltöröljük-e a főzési és takarítási vetésforgó-rendet (ami pedig nagyon is jól működött), és hagyjuk, hogy mindenki kénye-kedve szerint lássa el ezeket a feladatokat. Ez nem csak káoszhoz, de heves vitákhoz is vezetett. Mindeközben a látogatók elleptek bennünket, és a közösség is gyarapodott tagjainak számát illetően. Már négy kisgyermekünk, három tinédzserünk, csirkéink és kacsáink (akiket Spencer és Annie gondozott – ez utóbbi a nem-vegásoknak gyakori bacon szalonnás szendvicseket és különféle szószokat produkált), kecskéink, méheink és egy gyönyörűen gondozott veteményesünk volt, mely nemcsak minket, de látogatóinkat is ellátott bio élelmiszerrel. Jól éreztük magunkat, de tudtuk, hogy nincs igazi összetartó erő bennünk. Elhatároztuk, hogy egy ideig nem fogadunk látogatókat, inkább kipróbálunk egy kis csoportterápiát. Ezt egy terapeuta barátunk indítványozta, melyből egy hétvégén át tartó intenzív és nagyon személyes beszélgetés lett.

1976. január 8-án megkíséreltem összefoglalni, mit haladtunk: "Kétségtelen, hogy hatalmas fizikai munkát végeztünk itt el... rengeteget tanultunk és ettől sokat fejlődöttünk... Megtanultam, hogyan kell téglafalat építeni, és alapszinten vakolni, bár egyik se megy túl jól nekem. A legtöbben képesek vagyunk ötven embert ellátni nagyobb erőfeszítés nélkül. A mi kis falunk egy kívülálló számára most is úgy néz ki, ahogy mi először megláttuk: elég komor és nem túl bizalomgerjesztő. De belül, a kényelem és melegség az előző évekhez képest szembetűnően nőtt. Mindenkinek van kényelmes szobája, amely jól és izgalmasan van dekorálva és berendezve. Az alsó soron már csak a tizenegyes és tizennyolcas lakás van hátra. Az eddig itt eltöltött idő alatt a teljes ismeretlenségéből hírnévre tettünk szert, főleg a helybeliek számára, és két komolyabb műsor is készült rólunk, illetve egyéb médiumok érdeklődését is

felkeltettük. A helyiek többsége elfogadott bennünket, még tisztelnek is, bár kicsit különcnek tartanak. Még a konzervatívok is csodálják "úttörő-szellemünket". A legfontosabb áttörést a pénzhez való hozzáállás terén értük el – minden egy kasszába megy, és ameddig a keret engedi, aki kér, kap. Gyakran hetek telnek el, hogy akár egy penny is lett volna a zsebünkben, és senki sem akad fenn azon, hogy az egyiknek több jutott, mint a másiknak. Az általános becsületesség és a pénzzel szemben tanusított közöny szembetűnő. Ráadásul elmondható, hogy az emberek egyre inkább bánnak ugyanolyan felelősséggel a közösség tulajdonával, mint a magántulajdonukkal. A házam-a-váram-elv érvényesül ugyan, de a magántulajdon iránti csodálat ebben ki is merül.

A legdrámaibb áttörés mégis a kapcsolatok és személyes, belső változások terén mutatkozik. A múlt évi terápiás foglalkozásoknak ebben döntő szerepük van. Szerencsére, azóta nem is kellett visszatekintenünk, és az emberek sikeresen oldják meg kapcsolati problémáikat. Nagyon nagy fokú őszinteség érvényesül közöttünk a szexualitás terén is; sokan cserélnek párt, és élnek nemi életet azzal, akivel csak vágyat éreznek. Ez nagyon élesen áll kontrasztban azzal az elzártsággal, mely megközelítette egy monostor hangulatát az első pár hónapban.

Kisgyerekeink és kamaszaink nagyon sokat változtak az elmúlt évben; saját elképzeléseik és céljaik vannak az életükkel kapcsolatban, saját életvitelt alakítottak ki, és nem pusztán szüleik problémáinak függvényében vegetálnak.

Danny, az egyik alapító tagunk elment tőlünk; az első Lifespan-diplomás saját akaratából és erejéből hagyott el bennünket. Sokat nőtt és változott az itt eltöltött idő alatt, főleg önkifejezés, önbizalom és tolerancia terén.

Mindent összevetve, úgy gondolom, hogy az eredetileg Freer és

általam kidolgozott gondolatok gyakorlattá válása egy természetes folyamat által ment végbe, melyet a fizetéstől függő robotoló és a konzervatív szabályok által megszabott életformától való szabadság (és mindaz, amit ez maga után von) tett lehetővé.”

Körülbelül egy évvel ez után a bejegyzés után hagytam el magam is Lifespant, majd nemsokára Freer is így tett. Sok oka volt ennek, de a legnyomósabb ok talán az, hogy mindketten inkább szeretjük *elindítani* a dolgokat, mint *befejezni*; inkább újtára bocsátunk új dolgokat, mint folytatjuk a mások által elindítottakat.

Akkoriban, amikor mi elmentünk, Lifespanbe egy nyomdászember költözött, aki egész nyomdai felszerelését is magával vitte. Ezzel Lifespan hivatalosan is a nyomdászatból kereste nem túl nagyigényű jövedelmét. Végre az anyagi stabilitás is megteremtődött.

Nagy-Britannia a nyolcvanas években, Thatcher asszony idején nem nyilvánított túl nagy érdeklődést a közösségi élet iránt. A nagy arányú munkanélküliség az emberek kedvét elvette a kísérletezéstől, és merszüket, hogy a fennálló társadalom keretein kívüli életet éljenek. A közösségek egyre befelé fordulóbbak lettek, és meghúzták magukat a háttérben. Ahogy egyre kevesebb ember kereste a kommunális élet kihívásait, főleg egy olyan sáros és hideg helyen, mint Townhead, nagyon nehéz lett a populációt életképes szinten tartani. Mindazonáltal, csak akkor, mikor Nevil, a nyomdász, egész felszerelésével együtt elhagyta Lifespant (tizenhat évvel érkezése után), ezzel nem csak fő anyagi forrását, de egy nagyon tapasztalt és befolyásos Lifespan-lakót is veszítve, kezdett a közösség felbomlani és végül összeomlani. Egy 1982-es Lifespan brosúrában, amikor a két gyerekkel együtt is mindössze kilenc ember tartózkodott Townheadben, Caroline így ír: “Lifespan számomra sok egymással szöges ellentétben álló helyzetet és érzést jelent. Az étkezéseket, ahol rengeteg ember óriási zajt csap, néha imádom: a hangzavart, a

viccelődésnek, a nagycsalád-hangulatot. Vagy a csendet és nyugalmat a gyönyörű szobámban, mely a lápra néz. Gyakran csak ülök ott, és hosszan álmodozva bámulom a tájat, a felhőket, az eget, a dombok színeit. Senki nem zavar meg... Imádom az itteni életben, hogy mindig találok kihívást, és ehhez majdhogynem a karom sem kell kinyújtanom.”

1996-ban, egy másik Lifespan-tag, John, azonban így írt: “A nyolcvanas évek magot alkotó emberei már régen elmentek; Billy és Maggie is elmentek, bakancsnyomokat hagyva egyes ülepeken, rosszindulat magvait itt-ott elhintve, számos tagot és látogatót elmarva... Adam a repedéseket tovább hasította... Sarah és Rat pedig egész szakadásokat tépett a közösség életén...”

Ilyen és hasonló rosszindulat és rossz érzések tárházát hozta az 1997-es év vége, amikorra mindezek kulminálódtak az egész közösségben, melyet egy zavarodott elméjű, erőszakos és veszélyes egyénnek kiszolgáltatva hagytak végül sorsára, aki tíz magányosan ott töltött nap után a helyi huligánokkal karöltve tönkretette a házakat, és akit végül a helyi önkormányzat lakoltatott ki...

Ez akkor most kudarcnak minősül? Tán még a nukleáris családnál is veszélyesebbek lennénk?

Azért álljunk meg egy szóra! 1998 márciusában a Sheffield Star magazin főcíme így szól: “Új hajnal hasad Townhead számára”.

Úgy tűnik, egy új csapat érkezett Townheadbe, kicsit mosdatlanul, kimustrált furgonokkal és rozsdás tragacsokkal. Sok kutya és nem kevés gyerek. Tizenkilenc elhagyott házat találnak ott, lyukakat a tetőkön, feltépett parkettákat, összezúzott mosdókagylókat és kádakat. Egy kész katasztrófa az egész! De ezek az emberek megszokták már a sarat és piszkot. Alagútakban, fák tetején élő csőlakók, munkagépek és traktorok nyomán jöttek, jól ismerik Newburyt, Twyford Down-t és a manchesteri repteret. A tizenötös lakás konyhájában egy

tűzhely rozsdásodó maradékai fölött egy fát ábrázoló mozaikot találnak, melyet zöld üvegdarabokból nyomtak bele a még frissen felvakolt falba. Két aláírás olvasható a cementben: Freer és Hylde, 1974.

Beköltöznek, elkezdik a takarítást, szélmalomokat telepítenek, melyek biztosítják a világítást és a számítógépek villanyellátását. Felássák a kertet, kecskéket vásárolnak. Beleszerelmesedtek Townheadbe, én meg beléjük.

Mindaz, amit teszel és amilyen szellemben azt teszed, nyomot hagy, nem vész el, megmarad más formában. Townhead így már a harmadik generációját fogadja be magába: először az őslakó vasutasokat és családjaikat, aki életre keltették, és hagyták nekünk ott Spencer és Annie Gaunttal (Spencer hamvait egy általunk ültetett fa tövében szórtuk szét, ami mára terebélyessé nőtt, felfogva kicsit a tomboló szelet), majd jött Lifespan maga, és most a Townhead Collective – a harmadik generáció.

Először megjelent a Home-ban (Katabasis, 2000. ISBN0 904872 33 5)

Forrás:

Fordította: Miskolczi Zsuzsanna

Kapcsolódó oldalak:

- David Gribble: Summerhill
- Hylde Sims: Egy summerhilli gyűlés – részlet a Summerhill-regényből
- Hylde Sims: Neill Summerhillről – egy elképzelt beszélgetés. – részlet a Tanfelügyelő a szigeten c. regényből

- Aki nem tanult meg írni-olvasni Summerhillben: Freer Speckley életrajza